

שאלות ותשובות לסיכום ולחזרה

פרק חמשי; דפים נב – נג

צב. א. האם המנחות כשרות לבוא מן המינים דלהלן, לכתחילה ובדיעבד:

מצה, חמץ, רבוכה (= חלוט), שיאור?

ב. כיצד מחמצים את המנחות הבאות חמץ?

א. כל המנחות באות מצה, חוץ מעשר חלות החמץ שבתודה ושתי הלחם בעצרת. וצריך לשמרן מן החימוץ (מצה תהיה – החיה. כלומר הכשירנה ושמרה. רש"י).

וצריך לשמרן לשם מצה, כדין מצה בפסח (עפ"י חזון איש). ויש מי שצדד שאין צורך בשמירה לשמה (ע' שבט הלוי ח"ג סג, 1).

ובספר שפת אמת נסתפק האם המנחה כשרה כשמירה לשם מצות מצה של פסח. חמץ; כל המנחות פסולות לבוא ממנו (מצות תאכל; לא תאפה חמץ), מלבד השתים הנזכרות שדינן בחמץ ככתוב.

חמץ נוקשה – התוס' (כאן בד"ה אלא. וכן הסיקו בחולין כג): צדדו שדינו כחמץ לענין מנחות [וכשר לשתי הלחם ולחמץ שבתודה. וכ"כ רש"י בחולין כג: ד"ה חמץ הוא], אלא שלכתחילה אין להביאו לתודה ולשתי הלחם מדרבנן – לדעת חכמים [ואולי אף לרבי חנינא ב"ג]. ואולם זהו רק לרבי מאיר הסובר שלוקים על חמץ נוקשה בפסח, אבל לרבי יהודה אינו כחמץ ממש (כ"כ בסד"ה אין. וע' חולין כג: שנסתפקו בגמרא האם לר"י חמץ נוקשה ספק חמץ ספק מצה הוא או בריה לעצמה. וי"א שלדעת רב חסדא שאמר למעט שיאור מ'לא תאפה חמץ', ודאי בריה הוא. ע' קר"א).

ולהלן (בתוס' נו סע"ב) מבואר שהמחמץ את המנחה להיותה חמץ נוקשה, חייב משום 'לא תעשה חמץ'. רבוכה; במנחת חביתין נאמר מרבכת – שבאה חלוטה ברותחין. אבל שאר המנחות אינן כשרות ברביכה, אף בדיעבד (מצה תהיה).

בשפת אמת צידד שתלוי הדבר במחלוקת האמוראים, האם רבוכה נידונית כמצה וכשרה למנחות בדיעבד, אם לאו. ועוד תמה על השמטת הרמב"ם דין רבוכה במנחות. שיאור; 'שיאור דרבי מאיר', היינו בצק שהכסיפו פניו – לדעת רבי מאיר [שאמר האוכלו בפסח לוקה] הרי זה כדין חמץ ממש, ולדעת רבי יהודה הרי זה כמצה. (ואולם מדרבנן שיאור זה אסור באכילה בפסח אף לר' יהודה, אך מותר בהנאה. עפ"י פסחים מג; תוס').

'שיאור דרבי יהודה', הוא בצק שנסדק כקרני חגבים – שני סדקים שאינם נפגשים. זהו שלב מתקדם יותר מהכספת פנים] – לדעת רבי מאיר חמץ גמור הוא. ולרבי יהודה, אעפ"י שאינו בכלל 'חמץ' [ואפשר ספק חמץ הוא. כן נסתפק רבי זירא בחולין כג:], אעפ"י כ אינו בכלל 'מצה' הלכך פסול למנחה אף בדיעבד.

א. כיון ששיאור דרבי מאיר לר"מ הוא חמץ גמור, הרי זה בכלל אזהרת לא תאפה חמץ (עפ"י קרן אורה). אבל שאור דרבי יהודה לר"י אינו עובר בלאו זה (ע' רעק"א פסחים מג; חזו"א לה, ט).